

Komzák, Karel, skladatel, kapelník, varhaník a **pedagog**, narozen 4. 11. 1823, Netěchovice (u Týna nad Vltavou), zemřel 19. 3. 1893, tamtéž

V raném věku se u **něho** projevil hudební nadání, které zdědil po **svém** otci. Od šesti let hrál na housle, od devíti na varhany, brzy zastupoval varhaníka při bohoslužbách. Absolvoval školu v Kolodějích nad Lužnicí, otec ho na dva roky zapsal do školy ve Weikertschlag v Dolním Rakousku, kde se Karel naučil německy. Poté studoval v Českém Krumlově na tříletém učilišti (do roku 1839). V roce 1839 odešel do Prahy, kde studoval varhanní školu (1839–40) a absolvoval pedagogický kurz u sv. Jindřicha (1841–42), chtěl studovat na pražské konzervatoři, ale kvůli špatné finanční situaci rodiny si to nemohl dovolit. Během svého pražského studia byl podporován Václavem Janem Tomáškem.

Po dokončení školy se na přimluvu hraběnky Terezie Vratislavové Komzák stal vyučitelem v Kolodějích. Věnoval se nadále hudbě, účinkoval ve vesnických kapelách, vedl kapelu vltavotýnských rodáků, hrál při mších v okolních obcích. V roce 1847 mu **Alois Klar, manžel Karoliny Marie Anny Vratislavové**, nabídl místo v Zemském ústavu pro choromyslné, kde se následujících 19 let staral o hudební povyražení pacientů a působil jako varhaník v kostele. V ústavu sestavil Komzák z postižených pacientů orchestr, jeden z koncertů navštívil císař František Josef a arcivévoda Maxmilián.

Komzák si však chtěl sestavit kapelu, s níž by mohl vystupovat na veřejnosti, a tak absolvoval u Pražského vojenského spolku kurs instrumentace. Roku 1854 dostal oprávnění řídit své vlastní hudební těleso – salónní orchestr, se kterým hráli převážně dobové tance a který se těšil veliké oblibě. Koncerty se odehrávaly především na Střeleckém ostrově a na Žofíně, po proniknutí věhlasu orchestru do zahraničí odehrál i úspěšný koncert v Hamburku. Violistou této kapely byl Antonín Dvořák, na kterého Komzák rád vzpomínal po celý život a s nímž si celá jeho rodina vybudovala velmi přátelské vztahy. Dvořák dokonce učil Marii, nejstarší z Komzákových dětí, hře na klavír.

Komzák řídil také Sbor pražských ostrostřelců, **která** se záhy stala nejlepším tělesem z pražských pluků. Pokoušel se také o komponování. Jeho první skladba *Camelien - Quadrille* (*Čtverylka Kamelie*) uspěla a tento úspěch byl pro Komzáka podnětem k dalšímu komponování. Po otevření Prozatímního divadla v roce 1862 zde získal Sbor nabídku hostování, roku 1865 se stal stálým orchestrem.

Tentýž rok přijal Komzák místo vojenského kapelníka 11. pěšího píseckého pluku. Tato jednotka působila v italském Tridentu. Italové v té době nechovali k Rakušanům přátelské vztahy, nejdříve odmítali kapelu poslouchat, později si ji však zamilovali a nakonec litovali

Komzákova odjezdu. Pluk často měnil místo pobytu, působil v Linci (od r. 1866), Hradci Králové (1871), Praze (1874) a Plzni (1877). Orchestr byl velmi oblíbený, hrál moderní repertoár a úpravy lidových písní.

V roce 1876 dostal Komzák lukrativní nabídku k hostování v Spojených státech amerických na světové výstavě v Chicagu, po níž mělo následovat půlroční Turné v Bostonu, Washingtonu a New Yorku, on ale tuto lákavou nabídku z rodinných důvodů odmítl.

Během působení pluku v západních Čechách často hostovali v lázeňských městech. S plukem nastudoval také **náročné Dvořákovy Slovanské tance** (1879–80), za což sklidil nemalé uznání. Po přeložení 11. pluku do Hercegoviny roku 1880 se rozhodl Komzák zůstat v Praze. Nechal se ale přesvědčit k řízení pěšího pluku č. 74 Nobile. Toho pak často litoval, atmosféra německého pluku se velice lišila od přátelské píseckého. V té době byl také vydán zákaz hrát české vlastenecké písně, na kterých si Komzákův orchestr zakládal. Několikrát přesto zákaz porušil a následovala cenzura – musel vždy předkládat seznam skladeb, které byly na programu.

Roku 1881 však navzdory schválenému programu začal hrát na koncertě proti veškerému očekávání *Kdybys měla má panenka sto ovec*. České publikum se přidalo zpěvem a koncert se změnil v demonstraci. Zpráva o této události se rozšířila po celých Čechách, Komzákovi chodily děkované dopisy vlastenců.

Poté se Komzák rozhodl odejít předčasně do penze, vrátil se do Netěchovic, kde plánoval již zůstat. Opět se ale nechal přemluvit a stal se kapelníkem 88. pěšího berounského pluku v Praze. Roku 1885 byl vydán zákaz hrát české písně všem vojenským kapelám, nesměly se hrát písně *Hej Slované* a *Kde domov můj*, které Komzák vždy s oblibou zařazoval do programu. Nakonec se proti nařízení postavil, odmítal hrát, dokud bude tento zákaz pokračovat a svěřil kapelu zastupujícímu šikovateli. Obecenstvo, které na koncertě nevidělo oblíbeného kapelníka, začalo protestovat. Zákaz byl odvolán a Komzák několik následujících let mohl hrát, co chtěl.

V roce 1888 se rozhodl odejít na odpočinek, tentokrát natrvalo. Komponování se věnoval i nadále, mnoho skladeb z pozdějšího období se věnuje rodnému kraji, např. *Vltavotýnská polka*, *Vesničtí muzikanti* a *Na Vltavě*. Psal skladby pro svého syna Karla, tehdy již věhlasného a oblíbeného hudebníka.

Karel Komzák zemřel na mrtvici v nedožitých sedmdesáti letech. Pohřben byl na hřbitově v Týně nad Vltavou.

Názory na jeho dílo jsou dodnes nejednotné. Mnozí mu vytýkají propagandu a snahu o upevnění monarchie pomocí písní, Komzákův život však toto tvrzení popírá. Jeho písně byly i dlouho po jeho smrti oblíbené po celém Rakousko-Uhersku, Komzákovo dílo čítá téměř 300 tanců, pochodů, směsí a fantazií na lidové písně.

V jeho stopách pak velice úspěšně kráčet i syn Karel Komzák.

Některá díla

In die veitte Welt (mužský sbor) **ad.**

Vltavo-Týnská

Libějická

Vesničtí muzikanti

Na Vltavě

Vltavan

Sousedská (z národních nápěvů)

Zvuky české, Čech a Němec (fantasie)

Slovanský pochod

Literatura

I. Lexika

Burian, Josef: Tři doby břehů Lužnice. (Koloděje 1922)

PHSN

Riemann¹²

ČSHS

New Grove¹

Schönherr, Max a Brixel, Eugen: Karl Komzák: Vater – Sohn – Enkel. Ein Beitrag zur Rezeptionsgeschichte der österreichischen Populärmusik. (Wien 1989).

Kotek¹

II. Ostatní

Sudová, Martina: „Kadlíku, muziky se nikdy nepouštěj...“. Sága rodu Komzáků. (Rodopisná revue on-line 12, 2010, č. 11–12) http://rodopisna-revue-online.tode.cz/11-12-10_soubory/01_sudova-komzak.pdf

Zuzana Dupalová